

K otázce platnosti nařízení 96/1854.

Dr. Jiří Kojecký (Brno).

Podle čl. 2. zákona ze dne 28. října 1918, č. 11 Sb. z. a n., zůstaly po státním převratu v platnosti »veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení«. Mocí tohoto předpisu zůstalo v platnosti též císařské nařízení ze dne 20. dubna 1854, č. 96 ř. z., jež bylo podle svého nadpisu předpisem »pro výkon rozhodnutí a opatření zeměpanských politických a policejních úřadů«, avšak v §§ 9, 11 a 12 obsahovalo též zvláštní normy trestní, v §§ 14, 15 a 16 pak předpisy processuální.¹⁾ Jenom extensivním výkladem je možno ustanovení citovaných paragrafů vyložit jako přirozenou součást předpisů o vykonávání úředních rozhodnutí a opatření, avšak o jejich právní platnosti v československém státě nebylo pochybnosti.

Naskytá se nyní otázka, jaký vliv na tuto platnost měla reforma politické správy, provedená zákonem ze dne 14. července 1927, č. 125 Sb. z. a n.²⁾ Tento zákon není v podstatě ničím jiným než novelisací zákona ze dne 29. února, čís. 126 Sb. z. a n., o zřízení župních a okresních úřadů v republice československé, který ve změněné taktó formě nabyt působnosti dnem 1. prosince 1928 pokud se týče Čech, Moravy a Slezska (zák. čís. 92 z roku 1928). Župní zákon ustanovil výslovně, které předpisy pozbudou platnosti, jakmile on sám vstoupí v působnost. Zákon organizační tak činí rovněž nepřímou v odst. 3 hlavy II., jenž zní: »Všeobecné právní předpisy jakož i právní předpisy v jednotlivých zemích nebo župách zůstávají v platnosti pokud tomuto zákonu nebo vládním nařízením na jeho základě vydaným neodporují.« Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona praví, že tento odstavec »obsahuje zásadu vyřčenou v dosavadním čl. 7 (župního zákona, jenž zní: zemské zákony a nařízení pro jednotlivé země vydaná zůstávají, pokud tomuto zákonu neodporují, v platnosti) a rozšiřuje ji všeobecně, aby o platnosti jiných právních norem z doby dřívější nebylo pochybnosti« — ovšem pokud org. zákonu nebo vládním nařízením na jeho základě vydaným neodporují.

¹⁾ Ježto pak § 11 připouštěl původně možnost tělesných trestů, jest toto čís. nařízení všeobecně známo pod posměšným názvem »Prügelpatent«.

²⁾ Dále citovaný jako »organizační zákon« (org. zák.).

Neodpovídalo tedy skutečnosti tvrzení zpravodaje senátora Lukeše v ústavně právním výboru senátu dne 8. VII. 1927, že všechny předpisy, které jsou v odporu se zákonem, se zrušují, tedy i celý Prügelpatent.³⁾

Organisační zákon zrušil z nařízení 96/1854 tato ustanovení:

§ 1, jenž dával politickým a zeměpanským (státním) policejním úřadům moc exekuční (nahrazen článkem 12. org. zák.).

§ 7, jenž opravňoval úřady vydávati záповědi s trestní sankcí (nahrazen čl. 3. a 5. org. zák.).

Částečně § 11, podle něhož se překročení záповědi ve smyslu § 7 trestalo. Část jeho prvé věty, jež stanovila trest na rušení pořádku atd. a vůbec pohoršení, byla zrušena odstavcem 2. článku 3. org. zák. Druhá část této věty (»dopustili by se demonstrace jaké, kterou by se měla dáti na jevo nechuť k vládě nebo nevážnost k jejím nařízením, potrestán bude . . .«) není zrušena žádným předpisem org. zákona. Jeho článek 3. přejal z § 11 tyto pojmy: místa veřejná nebo veřejně přístupná, rušení pořádku nebo slušnosti a vzbuzení veřejného pohoršení. Není v něm zmínky o přerušení zábavy obecnstva, kterážto skutková podstata nepochybně spadá pod pojem klidu a dobrého mravu, jehož rušení je rovněž postaveno pod trestní sankci článku 3. Nad to chrání tento článek výslovně též bezpečnost; při tom se ovšem vždy předpokládá, že jde o nepřístojné jednání nebo chování. Podle org. zákona zakládá trestnost nejen rušení, nýbrž i ohrožení statků zákonem chráněných. Avšak ani po tomto rozšíření rozsahu trestnosti nelze říci, že by organisační zákon vyslovoval trestnost skutku uvedeného ve 2. části prvé věty § 11. Zvláštní skutkovou podstatu v ní vymezenou nelze směstnati pod »všeliké nepřístojné jednání nebo chování«, o němž mluví čl. 3. org. zák.; § 11 nař. 96/1854 vymezuje totiž rovněž všeobecně trestnost každého chování proti předpisům policejním, rušení pořádku a slušnosti i jinakého pohoršení a přece onu politickou demonstraci uvedl výslovně zvláště v dobrém vědomí, že se jedná o věc do předchozích všeobecných zákazů nezahrnutou; tak by musel učiniti též organisační zákon. Jak i nejvyšší správní soud několikrát rozhodl, jedná se v 2. části prvé věty § 11 o zcela zvláštní trestný čin, rozdílný od činů prvé části věty, jež jsou právě obsaženy též v čl. 3. org. zákona. V důsledku toho a s ohledem na odstavec 2. článku 2., dle něhož zvláštní předpisy, vydané k ochraně veřejných zájmů, označených v 1. odstavci (veřejný pořádek a klid, bezpečnost a veřejná mravnost) zůstávají nedotčeny, jest zastávati mínění, že tato část prvé věty § 11 nebyla organisačním zákonem zrušena, protože nebyla nahrazena stejným ustanovením a neodporuje tomuto zákonu ve smyslu

³⁾ Tento výňatek z řeči sen. Lukeše je uveden v publikaci Čs. kompasu. »Organisace politické správy v RČS., komentované dr. Janem Říhou (str. 308).

jeho II. hlavy. Případné námitky, že zmíněný předpis, jenž chránil absolutistickou vládu minulého století, jest neupotřebitelný ve zcela změněných poměrech demokratické republiky, jejíž vláda je zásadně vystavena veřejným kritikám, nutno odmítnouti s poukazem na konstantní judikaturu nejvyššího správního soudu, řídící se úzkostlivě pravidly o derogaci zákonných ustanovení. Tato judikatura stojí na zásadách, že druhá část věty § 11 jest platnou součástí československého právního řádu⁴⁾ (nález uvedený v Bohuslavově sbírce z roku 1922 pod čís. 1414), není v rozporu s ústavní listinou (Boh. 1726/1922 a 3131/1924), nebyla zrušena ani zákonem na ochranu republiky (Boh. 6133/1926) a jest rozdílnou od první části věty, od níž se liší nepožadujíc veřejnost místa činu (stačí okázalost docházející výrazu na venek za hranice okruhu důvěrných projevů a vědomí pachatele, že jeho projev bude anebo může působiti jako projev nevážnosti k opatřením vlády); příslušné nálezy n. s. s.: Boh. 2396/1923 a 7352/1928.

Dále byly zrušeny org. zákonem:

§ 12, neboť trestnost nepřístojného jednání k veřejným orgánům a neslušných podání k úřadům byla sumárně nově stanovena v čl. 4. Zásadám jeho odstavce 2., který se jeví v souvislosti s odstavcem 1. zřejmě jako celková a vyčerpávající úprava této látky, odporuje totiž zásada § 12 o trestnosti podněcovatele nebo trpného pisatele urážlivého chování k veřejným orgánům (místo vzpurnosti a urážlivosti stačí vědomá hrubost).

§ 13, jenž stanoví řízení o skutcích trestných podle § 12.

§ 14, neboť je nahrazen články 1., 2., 3. a 13. org. zákona, jimiž je dána politickým a policejním úřadům trestní pravomoc ve věcech upravených v §§ 11 a 12. Kompetenci ke trestání přestupků podle 2. části první věty § 11 mají nyní okresní úřady a státní policejní úřady podle zásady čl. 2., dle níž mají bděti nad veřejným pořádkem, klidem, bezpečností a mravností.

V důsledku zrušení § 12 jest zrušen též 2. odstavec § 14, podle něhož trestní řízení pro urážku celého úřadu nebo jeho přednosty má prováděti úřad delegovaný. Povinnost žádati za takovou delegaci trvá nepochybně nadále a to obdobně podle §§ 67 a násl. trestního řádu o vyloučení soudců.

§ 15 jest zrušen byv nahrazen čl. 8. o odvolacích prostředcích, stejně jako

§ 16, nahrazený § 3 org. zákona, dle něhož města se zvláštním statutem vykonávají ve svém obvodu podle svých zřízení též působnost okresních úřadů.

Podotknouti sluší, že při zkoumání další platnosti nařízení 96/1854 nepřichází v úvahu § 10, derogovaný již dříve vydáním obecního řádu a § 2, derogovaný novějšími zákony fi-

⁴⁾ Jedná se o judikaturu z doby před působností organizačního zákona; stran doby pozdější odvolává se autor na vývody této studie.

nančními. §§y 17 a 18, které zrušily starší předpisy a stanovily okamžitou působnost nařízení, rovněž nepřicházejí v úvahu.

Při úvaze o derogaci císařského nařízení 96/1854 je nutno pamatovat, že upravovalo řízení ve věcech trestních i vlastní řízení správní. Na toto všeobecné řízení správní vztahují se nyní předpisy vlád. nařízení ze dne 13. ledna 1928, čís. 8. Sb. z. a n., o řízení ve věcech náležejících do působnosti politických úřadů, jež bylo vydáno za účelem provedení čl. 10. org. zákona, který slíbil sjednotiti a upravit předpisy o řízení ve věcech náležejících do působnosti politických úřadů čítajíc v to exekuční řízení.

§ 135 zmíněného nařízení stanoví, že »s účinností tohoto nařízení pozbývají platnosti, pokud výslovně není stanovena výjimka, pro úřady, pro něž toto nařízení platí, všechna v jiných předpisech obsažená ustanovení o předmětech, které jsou upraveny v tomto nařízení.« K takovým předpisům patří podle cit. řu v první řadě nařízení 96/1854.

Toto císařské nařízení nemohlo tedy býti celé zrušeno org. zákonem už proto, že později vydané nařízení 8/1928 mluví o jeho zrušení.⁵⁾

Avšak ani tímto nařízením není zrušeno vše,⁶⁾ co ponechal org. zákon v platnosti z nař. 96/1854. Ruší se z něho dále jenom ustanovení o předmětech, které jsou upraveny v nařízení 8/1928. Jím pak se podle řu 1 upravuje řízení u politických a státních policejních úřadů s výjimkou řízení ve věcech služebního poměru státních zaměstnanců a trestního řízení správního.

§ 90 zmíněného nařízení, kterým počíná část II. o řízení exekučním, mluvě o výkonech úředních rozhodnutí odvolává se výlovně na § 1. Z toho je zřejmo, že politické úřady jsou zmíněným nařízením povolány ku provádění politické exekuce stran exekučních titulů v řízení před nimi vzniklých, t. j. v řízení, konaném podle tohoto nařízení, tedy s výjimkou řízení trestního a personálního. Předpisy nařízení 96/1854, pokud nebyly zrušeny organizačním zákonem a pokud obsahují předpisy vhodné pro exekuci nálezů trestních a nálezů ve věcech personálních, zůstávají opět nadále v platnosti, protože exekuce trestního nálezu je součástí řízení trestního a ve věcech personálních obdobně.

Jsou to tato ustanovení:

§ 3, pokud mluví o vymáhání peněžitých pokut;

z řu 4 poslední odstavec, jenž povoluje ku provedení exekuce obci přibrati asistenci od okresního úřadu;

⁵⁾ Via facti se stalo, že nařízení 8/1928 nabylo sice v Čechách, na Moravě a ve Slezsku působnosti před působností org. zákona, avšak to nemohlo býti předvídáno při jeho vydání před vydáním zákona 92/1928.

⁶⁾ Stejně dr. Fr. Weyr »Správní řád«, str. 23.

§§ 5 a 6, upravivší obdobně jako §§y 123—125 nařízení 8/1928 exekuci nepeněžního plnění. Praktický význam mohou míti nyní pravděpodobně jedině v řízení personálním.

§ 9 ohledně práva obesílati k úřadu osoby v řízení neupraveném předpisy nařízení 8/1928.

Ostatní části §§ů 3 a 4 jest pokládati za derogované stejně jako § 8 byl nahrazen řem 101 nařízení 8/1928, jenž upravil otázku asistence při provádění politické exekuce obdobně.

Lze tedy shrnouti: Organisační zákon a vládní nařízení 8/1928 ponechaly nadále v platnosti jedno trestní ustanovení nařízení 96/1854 (druhou část prvé věty řu 11). Dále zůstala nezruřena některá ustanovení ve věcech exekučních (§§y 3, 4, 5 a 6), jakož i ředpis o obesílání stran k úřadu (§ 9); ovšem pouze pro úřední řízení neupravené nařízením 8/1928.

Ustredný výkonný výbor Sväzu Sovietských Socialistických Republik.

JUC. Matúř K a v e c (Bratislava).*)

Ú v o d o m.

Prv, ako by som pristúpil k vlastnému tématu, chcem sa zmieniť o niektorých základných inřtuciach ústavného řivota Sväzu SSR. Sväz Sovietskych Socialistických Republik (zkrátene SSSR, po rusky Союз Советских Социалистических Республик, СССР) sa skladá z tak zvaných »sväzových sovietských socialistických republik«, a to:

1. Ruská Socialistická Federatívna Sovietska Republika (zkrátene RSFSR, po rusky Российская Социалистическая Федеративная Советская Республика, РСФСР),

2. Ukrajinská Socialistická Sovietska Republika (zkrátene USSR, po rusky Украинская Социалистическая Советская Республика, УССР),

3. Bieloruská Socialistická Sovietska Republika (zkrátene BSSR, po rusky Белорусская Социалистическая Советская Республика, БССР),

4. Zakavkazská Socialistická Federatívna Sovietska Republika (zkrátene ZSFSR, po rusky Закавказская Социалистическая Федеративная Советская Республика, ЗСФСР),

5. Turkmenská Socialistická Sovietska Republika (zkrátene TurkSSR, po rusky Туркменская Социалистическая Советская Республика, ТуркССР),

*) Ze semináře prof. Peřky.